

[14]

№ 447

STAN KOŚCIOŁA JEZIOROSKIEGO I PLEBANII JEGO,
NA ROZKAZ JAŚNIE OŚWIECONEGO KSIĄŻĘCIA
JM. IGNACEGO JAKUBA MASSALSKIEGO BISKUPA
WILEŃSKIEGO, CZASU GENERALNEJ WIZYTY
PRZEZE MNIE, NIŻEJ WYRAŻONEGO DZIEKANA
CZYNIONEJ, OPISANY W ROKU TYSIĄC SIEDMSET
OŚMDZIESIĄT TRZECIM

OPISANIE KOŚCIOŁA

Kościół jezioroski fundowany od Jana z rodziny książąt litewskich biskupa wileńskiego w roku 1530, drewniany, stary, tarcicami opierzony, gontami pokryty, podmurowania i nakrycia dachu z jednej strony lepszego potrzebuje. Erygowany pod tytułem Wniebowzięcia Panny Maryi. Drzwi do babińca ciesielskiej roboty pojedynczych troje, na zawiasach, z zasuwkami żelaznymi. Z babińca wschody na chór i drzwi stolarskiej roboty futrowane podwójne do kościoła, na zawiasach, drągiem zasuwane. Wewnątrz kościół malowany, ma okien dużych w ołów oprawnych ośm, małych okrągłych dwa. Ławki z obu stron kościoła ciesielskiej roboty, reperacyi potrzebują. Przy wielkim zaś ołtarzu ławka stolarskiej roboty dobra. Konfesyjonał nowy jeden, starych dwa. Ołtarzów pięć. [l. 144v] Ołtarz wielki snickerskiej roboty, różnemi farbami malowany i po części złocony, na dwie kondygnacyje. W pierwszej obraz Najświętszej Panny Assumpty z Panem Jezusem, w drugiej obraz Najśw. Panny Coronationis. Mensa drewniana, z portatyłem konsekrowanym i cymborium stolarskiej roboty malowane, zamczyste. Ołtarz drugi a dextris, altaryski, fundowany od ww. ichm. panów Mohlów, snickerskiej roboty, malowany i pozłacany, o dwóch kondygnacyjach; w pierwszej obraz Imienia Jezus, w drugiej ś. Antoni na ręku trzymający Pana Jezusa. Mensa drewniana z portatyłem dobrym. Obligacyi przy tym ołtarzu dwie na tydzień, jedna w poniedziałek, druga w piątek. Po tejsze stronie ołtarz trzeci, pod tytułem Ś. Anny, fundowany na altaryją od ww. ichm. panów Giedrojciów, snickerskiej roboty, malowany i malarskim srebrem powlekany, o dwóch kondygnacyjach; w pierwszej obraz ś. Anny na drzewie malowany, w drugiej obraz ś. Józefa Oblubieńca Panny Maryi. Mensa drewniana z portatyłem konsekrowanym. Obligacyja przy

tym ołtarzu co tydzień jedna we śrzodę. Obie te altaryje udzielnie są fundowane z obligacyjami wyżej opisanemi. Po lewej zaś stronie ołtarz czwarty, nowy, snickerskiej roboty, malowany, o trzech kondygnacyjach; w pierwszej obraz Najśw. Panny Maryi, z którego szata srebrna przez złodziejów zdarta; w drugiej obraz ś. Jana Nepomocena. Przy tym ołtarzu mensa drewniana, bez portatyłu. Dalej ołtarz piąty, także snickerskiej roboty, malowany, z mensą drewnianą, bez portatyłu, o dwóch kondygnacyjach; w pierwszej obraz ś. Trójcy, na drzewie malowany, w drugiej obraz ś. Benedykta. Po tejże stronie wchod bez drzwi do zakrystyi. W zakrystyi okno małe z kratą żelazną, szafa z ośmiu szufladami większemi, z sześciu małemi i z sekretnym schowaniem. Drzwi – na zawiasach, z zamkiem wewnętrznym francuskim – na cmentarz futrowane, z klamką i zasuwką żelazną, także wschodki z drzwiami na zawiasach i z zasuwką żelazną na ambonę. Ambona stolarskiej roboty, malowana, stara i niebezpieczna. Ołtarzyków nosialnych dwa, jeden stolarskiej roboty z dwoma obrazami. Obraz jeden Najśw. Panny z Panem Jezusem, na nim sukienka z materyj lamowych bisiurami i innemi akomodacyjami ozdobiona. Obraz drugi ś. Kazimierza, na nim korona z bisiur, sukienka z różnych wstęg srebrnych i bantajerowych wkoło bisiurami akomodowana. Drugi ołtarzyk nosialny snickerskiej roboty, biało malowany i częścią połączany, z jednej strony obraz Najśw. Panny Maryi Częstochowskiej, z drugiej strony obraz ś. Jana Nepomocena. Kaplic przy tym kościele [l. 145] na cmentarzu dwie. Jedna nowa, gontami kryta, z wieżyczką, na której krzyż żelazny. Drzwi do niej na zawiasach, z zamkiem wewnętrznym. Okna dwa w drzewo oprawne. Ołtarz z mensą i posadzka z cegły. Kaplica druga stara, dranicami kryta, stolowania i nakrycia potrzebuje. Do niej drzwi na zawiasach, z zaszczipką, okien dwa, posadzka z cegły i obraz ś. Jana Nepomocena na ścianie, przy którym mensa drewniana. Uroczystości z odpustem zupełnym obchodzą się w dzień Narodzenia i Wniebowzięcia Panny Maryi. Na drugiej zawsze znaczny konkurs ludzi bywa, na pierwszej zaś mniejszy. Kościół pomieniony jest benedykowany. Obraz cudowny Najświętszej Panny Maryi w wielkim ołtarzu znajduje się. Cudów obrazu tego nie ma opisanych, ale aprobowany od jw. jw. Wojny biskupa wileńskiego. Obligacyi na tydzień śpiewanych w niedzielę i sobotę, funduszem obwarowanych – dwie, altaryskich zaś na tydzień trzy, to jest w poniedziałek, śrzodę i piątek.

SPRZĘT KOŚCIOŁA TEGO

		Waga		
		Grzywny	Łoty	¼ łoty
<u>Argenteryja</u>	W wielkim ołtarzu szata srebrna częścią pozłacana, z dwoma koronami pozłocanymi, N°			Sztuki 1
	U ołtarza Imienia Jezus altaryskiego koron złożonych			2
	Ditto. Na zasłonie manszestrowej tegoż ołtarza krzyżyk złoty			1
	U ołtarza Ś. Anny altaryskiego koron srebrnych małych			3
	U ołtarza Ś. Trójcy koron srebrnych 4, gwiazd srebrnych 6, N°			10
	U ołtarzyka nosialnego snickerskiej roboty korona na kształt biretu			1
	U ołtarzyka nosialnego stolarskiej roboty koron srebrnych			2
	Aniąglów srebrnych u kapy fioletowej para 1, sztuk			2
Obrączka złota niedoważająca czerwonego złota			1	
<u>Argenteryja</u>	Monstrancja srebrna z promieniami, cała pozłacana, na wierzchu koronę z krzyżykiem mająca, waży	16	–	–
	Puszka z wierzchem [!], wewnątrz i zewnątrz złożona	2	3	¾
	Kielichów wewnątrz złożonych z patynami dwa, ważą	3	6	¾
	Kielich staroświecki, duży, bez patyny, waży	4	7	–
	Patyn do chorych, wewnątrz złożonych – dwie, ważą	–	14	–
	Tabliczek srebrnych różnej formy sztuk 94, łańcuszka kawałków 3, numizma in forma talara 1, ważą	20	10	¼
				[l. 145v]
<u>Perły etc.</u>	Kukarda perłami małymi i najmniejszymi wyszywana, na kitajce zielonej, z dwudziestu rubinkami, wszystkie w złoto osobno oprawne, z dwoma kolonikami w mosiądz oprawnymi i z uwieszenie[m] krzyształowym w srebro oprawnym, N°			Sztuki 1
	Perł małych, mniejszych i najmniejszych sznurków			16
	Przy tych perłach uwieszenie krzyształowe szlufowane na kształt balsamki			1

	Ornat lamowy biały bez odmiany, z manipularzem, stułą, welum, bursą i palką	1
	Ornat z lamowemi brzegami, kolumna biała w kwiaty czerwone, bez manipularza, stuły, welum, bursy i palki	1
	Ornat z brzegami złoto–srebrnemi, kolumna niebieskiej lamy w kwiaty z manipularzem, stułą, welum, bursą i palką, garnitur cały	1
<u>Ornaty</u>	Ornat na dnie żółtym w różne kwiaty, z manipularzem, stułą, welum, bursą i palką, garnitur cały	1
	Ornat czerwony lamowy z manipularzem, stułą, welum, bursą i palką, garnitur cały	1
	Ornat czerwony atlasowy z kolumną atlasu niebieskiego w kwiaty złote, z manipularzem dobrym rytego aksamitu, z stułą drojetową, z welum kitajkowym w kwiaty wyszywanym, z bursą lamową i palką rytego aksamitu	1
	Ornat czerwony z brzegami adamaszkowemi, kolumna półatlasu białego, z manipularzem i stułą dobraną drojetową, bez welum, bursy i palki	1
	Ornat fioletowy, brzegi grodetoru orzechowego, kolumna kitajki niebieskiej, z stułą i bursą niebieską, manipularz, welum i palka orzechowe, garnitur cały	1
	Ornat fioletowy, brzegi materyi granatowej w paski i kwiateczki złote, kolumna płowego koloru w kwiaty czerwone i srebrne, bez wszystkiego, N°	1
	Ornat fioletowy na dnie kitajki fioletowej w kwiaty srebrne w lankoć białą, ze wszystkim, garnitur cały	1
	Ornat fioletowy, brzegi trypy granatowej, kolumna kałamajkowa biała, w centki, z manipularzem kałamaj-[l. 146]-kowym	1
<u>Ornaty</u>	Ornat zielony z brzegami zielonemi w kwiateczki złote, kolumna biała lamowa, bez manipularza, stuły, welum, bursy i palki	1
	Ornat zielony na dnie żółtym, szychem żółtym w lamę tkany, w kwiaty zielone i białe szychowe rzadko rzucane, z manipularzem tylko	1
	Ornat ciemnofioletowy z akomodacją czerwoną, z stułą tylko, tejsze materyi	1
	Ornat żałobny, brzegi grodetoru czarnego, kolumna półatlasiku fioletowego w kwiateczki, z manipularzem i stułą drojetową, welum, bursa i palka kamlotowe dobrane	1
	Ornat nieużywany, z brzegami atlasu białego, z kolumną drojetową czerwoną, bez manipularza, stuły, welum, bursy i palki	1
	Ornat czerwony ruski, lamowy, z odmianą białego atlasu w kwiaty, z stułą tejsze materyi i z manipularzem fioletowym	1

		Sztuk
<u>Kapy</u>	Kapa materyi fioletowego koloru w kwiaty złote, z odmianą materyi białej w srebrne i różne kwiaty, z kampaną srebrną i złotymi fręzlami, z ażanglami srebrnymi	1
	Kapa aksamitu rytego czerwonego z odmianą materyi białej w srebrne i różne kwiaty, z kompanką srebrną i z fręzelkami jedwabno srebrnymi	1
	Kapa zielonej trypy z odmianą granatowej kałamajki w kwiaty	1
	Kapa żałobna adamaszku czarnego z galonem szychowym	1
		Sztuk
<u>Pozostałe sztuki</u>	Welum, manipularz, bursa i palka grodetoru czerwonego w kwiaty złote, galonem złotym obwiedzione, sztuk	4
	Welum, bursa i palka niebieskiego koloru w kwiaty, sztuk	3
	Welum czerwone drojetowe	1
	Welum stare aksamitu rytego zielonego	1
	Welum szare z haftem złotym	1
	Stuła i manipularz grodetoru zielonego	2
	Stuł sztofowych białych	2
	Stuła drojetowa czerwona	1
	Burs sztofowych białych dwie i palka jedna	3
Manipularz i palka zielone	2	
		[l. 146v]
		Sztuk
<u>Bielizna</u>	Alb z korunami szerokimi	6
	Humerałów do tych alb	4
	Korporałów	18
	Puryfikaterzów	26
	Komż dużych dobrych	2
	Komż dużych starych	2
	Komż małych	6
	Namiotek na ołtarze	12
		Sztuk
<u>Tuwalnie</u>	Tuwalni bogatych dużych	3
	Do tychże tuwalenki małe garniturowe	3
	Tuwalni powszednich do wielkiego ołtarza	3
	Tuwalni powszednich do małych ołtarzów	4
	Tuwalni mniejszych do ołtarza Imienia Jezus	2
	Tuwalenka wyszywana do nakrycia cymborium	1

			Sztuk
<u>Antepedia</u>	Antepedium włóczkowe na dnie białym, na śródtku imię Jezus wyszyte, wkoło kwiaty różne		1
	Antepedium sztofowe z adamaszkiem czerwonym		1
	Antepedium na dnie żółtym w kwiaty od ołtarza panów Mohlów		1
	Antepedium kitajki żółtej i niebieskiej z kompaną szychową		1
	Antepedium włóczkowe białe szpalerowej roboty		1
			Sztuk
<u>Firanki</u>	Firank w kwiaty srebrne i różne fioletowego koloru para		2
	Firank białych w kwiaty srebrne i różne para,	sztuk	2
	Firank siatkowych ze srebrem, z kompaną srebrną para,	sztuk	2
	Firank materyi żółtej w kwiaty do ołtarza panów Mohlów,	para	2
	Nad temi firankami z teje materyi fręzla		1
	Zasłona tegoż ołtarza manszestru czerwonego z haftem złotym: Jezus, Maryja, Józef i z krzyżykiem złotym		1
	Firank kitajczanych u małych ołtarzów par 5,	sztuk	10
	Fręzla żółtej materyi do cyboryjum		1
Żółtej kitajki w kwiaty wyszytej do ubrania ołtarza		3	
			Sztuk
<u>Kilimki</u>	Koc szpalerowej roboty na gradusach wielkiego ołtarza		1
	Kilimek szpalerowej roboty stary niewielki		1
	Kilimek do wielkiego ołtarza		1
	Kilim duży na kształt dywana		1
	Sukno czerwone do nakrycia pulpitu		1
			[l. 147]
			Sztuk
<u>Chorągwie</u>	Chorągwi polnych kitajki karmazynowej sztuk		2
	Proporców mniejszych i większych kitajczanych		4
	Chorągwi alias procesyi różnych starych		5
	Procesyja żałobna stara		1
			Sztuk
<u>Księgi</u>	Mszałów świętnych starych		2
	Mszalików żałobnych		2
	Agenda duża 1, mała 1,	N°	2
	Gradualik chorowy		1
	Ewangieliczka		1
	Metryk starych 3, nowa 1,	N°	4

			Sztuk
<u>Lichtarze</u>	Lichtarzów cynowych sztuk		10
	Lichtarzów mosiężnych większych sztuk		6
	Lichtarzów mosiężnych mniejszych sztuk		2
			Sztuk
<u>Cyna</u>	Krzyżów cynowych		2
	Lewaterz cynowy		1
	Łódka cynowa z łyżeczką		1
	Kieliszek cynowy z nakrywką		1
	Ampulek cynowych z tacami par dwie,	sztuk	6
	Ampulek cynowych bez tacy para,	sztuk	2
	Vascula ad olea sacra cynowe		2
	Fons in baptisterio cynowy z nakrywką		1
			Sztuk
<u>Reszta sprzętu</u>	Turybularz mosiężny		1
	Kociołek miedziany na wodę święconą		1
	Puszka blaszana na hostyje		1
	Karbonatek blaszanych		4
	Dzwonków przy ołtarzach		4
	Dzwonek przy zakrystyi wiszący		1
	Żelazo do pieczenia opłatków		1
	Żelazo do rżnięcia komunikantów		1
			Sztuk
<u>Adaucta</u>	<i>Adaucta po okradzeniu kościoła od r. 1782</i>		
	Kielich cały pozłacany, bez patyny, ważący łotów 25,	N°	1
	Mszał świetny nowy		1
	Organ sumptu terażniejszego w. jks. proboszcza dokończony		1
			[l. 147v]
			Sztuk
<u>Nie staje</u>	<i>W r. 1782 złodzieje skradli</i>		
	Kielich duży srebrny staroświeckiej roboty,	N°	1
	Krzyż srebrny,	N°	1
	Lampę dużą srebrną,	N°	1
	Turybularz srebrny,	N°	1
	Szate srebrną z ołtarzyka pobocznego Najśw. Panny,	N°	1
	Galony i kampany srebrne i złote od ornatów i kap		–

Lampa zawsze nie pali się, bo na nią funduszu nie ma. Organ jest nowy i do używania zdalny. Cmentarz przy kościele oparkany, w niektórych jednak miejscach reperacji potrzebuje. Dzwonnica na tymże cmentarzu udzielna, stara wcale, do ruiny nachyla się. Dzwonów w niej dwa, większy i mniejszy.

OPISANIE SZPITALA

Szpital przy kościele jest dobrze opatrzone. Ma kapitału przez jks. Chmielewskiego plebana jezioroskiego od różnych panów zebranego talarów bitych sto, które są lokowane na dobrach ww. panów Mohlów, Imbrody zwanych, w powiecie wilkomierskim leżących. Od tego kapitału dochodzi na szpital talarów sześć, ale te nie wystarczają na wyżywienie szpitalnych, mocniejsi żyją z pracy, słabsi zaś z parafii. Mężczyzn w szpitalu mieszka dwóch, kobiet sześć. Powinność ich różaniec codziennie śpiewać, koronkę w niedzielę odprawiać, kalikować, kościół umiatać, dzwonić etc.

PROBOSZCZ

W. jm. ksiądz Antoni Kruszewski kanonik wileński, auditor sądów za-dwornych jo. książęcia jm. biskupa, posyduje tę plebaniją od r. 1780. Komen-darz jks. Józef Trzeciak przy tym kościele rok pierwszy, prowizem onego nie jest. Rok mający trzydziesty czwarty. Edukował się w seminarium dyjece-zalnym. Wyświęcony w roku 1774. Do posług kościoła i obowiązków jego zdalny. Bierze pensyi rocznej, prócz stołu, złp pięćsett. W kaplicy [l. 148] publicznej czyli w kościołku filijalnym, Suwiek zwanym, jest ksiądz karme-lita bosy, który prócz dwóchset zł do klasztoru przez jp. Zarankę, chorążego petyhorskiego, opłacanych, ma akcydens kościelny.

BRACTWO

Bractwo w kościele jezioroskim jest tylko jedno, Różańcowe. Kiedy i przez kogo wprowadzone, wiadomości nie ma. Bractwo to ma sumy talarów bitych 150 od ichm. panów Kwintów legowanej. Która to suma u jp. Tura na dobrach, Smołwy zwanych, w powiecie brasławskim leżących, jest lokowana. Procent od takowej sumy (ut fertur) na skarb idzie. Bractwo to na kwestę nie wysyła, ale czasu kiermaszów przy kościele jezioroskim kwestuje. Z kwesty tej zebrane pieniądze do księdza komendarza importują, które bywają obraca-ne na potrzeby kościelne. Bractwo to dawniej miało swoich urzędników, ale z przyczyny skasowania kap teraz straciło do tego porządku ochotę. Powinności zaś brackie przez sług kościelnych odbywają się. Ustaw żadnych nie ma, i ołtarza własnego. Uroczystość zaś z odpustem zupełnym w sam dzień Różań-cowy obchodzi się.

Zakonników w parafii tej nie ma.

PLEBANIJA

Plebanija odległa od kościoła o kroków ośmdziesiąt. Wjeżdżając – brama z wrotami i fortką. Dziedziniec zaś częścią ostrokołem, częścią parkanem obwiedziony. Rezydencja plebańska, dla dawności swej reperacji potrzebująca, jest tarciami opierzona, dranicami kryta, komin murowany równo z stalowaniem wyprowadzony mająca i przed wejściem ganek. Drzwi do sieni ciesielskiej roboty na zawiasach, z klamką i zasuwką. Po lewej stronie sieni drzwi filungowane pojedyncze, malowane, na zawiasach, z zamkiem wewnętrznym do pokoju, w którym posadzka z cegły, okien dwa, piec angielski malowany z ko-[l. 148v]-minkiem, ściany obiciem papierowym powleczone. Z pokoju tego drzwi filungowanych na zawiasach z zamkami wewnętrznymi dwoje. Jedne do pokoiku sypialnego, gdzie podłoga z tarcic heblowanych, okien w drzewo oprawnych dwa i obicie papierowe stare. Stamtąd garderóbka o dwóch oknach w drzewo oprawnych. Drugie drzwi z pierwszego pokoju do alkierza, w którym posadzka ceglana, okno w drzewo oprawne jedno i drzwi na zawiasach i z zasuwką do sionek. Po prawej zaś stronie drzwi – na zawiasach, z zaszczepką francuską – do izby komendarskiej, w której posadzka z cegły, piec kaflowy zielony z kominkiem, szafa duża malowana, okien w drzewo oprawnych dwa i obicie papierowe stare. Z izby tej drzwi dwoje na zawiasach z zamkami wewnętrznymi – jedno do pokoju, w którym okien dwa, ściany obiciem papierowym nawleczone, podłoga z tarcic i drzwi sekretne; drugie drzwi z izby pierwszej do garderóbki, gdzie okno jedno i piwniczka. Po prawej stronie tej garderóbki druga garderóbka o oknie jednym, także z piwnicą, a po lewej drzwi z zaszczepką do spiżarenki, w której okienka dwa małe i drzwi dwoje. Nad gankiem salka o oknie jednym. Naprzeciw budynku plebańskiego spichrz duży stary, na nim salka o oknie jednym z młynkiem wietrznym. Przy świrnie tym stajnia. Za świrnem dalej wozownia z stajenką, dach na niej tarciczny stary. Przy wozowni obora stara i wałca się, słomą kryta. Za oborą gumno stare nowego wystawienia potrzebuje. Za gumnem browar szczupły z łaźnią, dranicami kryty, wewnątrz którego studnia, horno i kocioł. Za rezydencją zaś plebańską piekarnia stara dranicami kryta, z izbą czeladną piekarnianą i warzywnią, gdzie w sieni kuchnia. Opodal budynek stary, na nim nakrycie draniczne opadłe. Za nim lodownia stara dranicami kryta. Przy tym zabudowaniu ogródek niewielki nowo założony, wkoło klonem osadzony, w nim altanka z tarcic; jabłoń, grusz i szczepków młodych sztuk kilkanaście.

FOLWARK

Folwarku zabudowanego nie ma, grunt tylko z poddaniami do [l. 149] plebanii należący nadany jest od Jana z książąt litewskich biskupa wileńskiego w roku 1530. Fundusz autentyczny tego nadania w archiwum dyjecezalnym znajduje się. Grunt ten w jednym obrębie, bez szachownic, graniczy dwoma stronami z Kurlandją i z gruntem jp. Zabłockiego strukczaszego brasławskiego, dwoma zaś innemi stronami czyli bokami – z dobrami stołowemi do biskupstwa wileńskiego przynależącemi. Nie rozmierzony, a granice pewne i żadnych dyferencyj nie mające. Długości zawiera w sobie pół mili dobrej, a szerokość na ćwierć mili rozciąga się. Wiele w całej swojej cyrkumferencyi zawiera włók, nie ma wiadomości. W miasteczku Jeziorosach ma jurysdykę dziesięciopłacową. Folwark ten, czyli nadanie gruntu, wiele zawiera w sobie gruntów, tudzież nieużytecznej ziemi, lasów, sianożęci, nie wiadomo, ponieważ nie rozmierzony, a fundusz nie wyraża. Stawek ma jeden z młynem nowo przez terażniejszego proboszcza wystawionym. Jezior cztery, nazywające się Osida, Bałta, Greszta i Opidym – wszystkie te szczupłe i mało połowne. Na trzech zmianach gruntu folwarkowego wysiewa się różnego zboża purów sto, lecz te zmiany wszystkie są piaszczyste i od tego roku jarzyna dla nieurodzaju nie ma się zasiewać. Siana zbiera się wozów 90. Teraz zakłada się nowej erekcyi folwark nad jeziorem Opidym i grunt się roztrzebia, na którym wysiewu ad praesens znajduje się żyta purów dwadzieścia, pszenicy półtora pura. Urzędnik w plebanii utrzymuje się, takżej cjun, gospodyni, dziewczka i pastuch, tudzież stróża z włości kolejno przychodzi. Inwentarz folwarkowy ma w sobie bydła rogatego sztuk 20, kóz i kozłów sztuk 9, świni różnych sztuk 21 etc. Podymne włość opłaca. Młynowego zaś zł 16, czopowego zł 16, subsidii charitativi zł 66 na rat dwie płaci się.

Folwark zaś do altaryi należący, Petruniszki zwany, nadany jest od Giedro[j]ciów, o ćwierć mili od plebanii, w obrębie jednym, bez szachownic, zamiany żadnej nie potrzebujący. Graniczy jedną stroną z gruntami jo. książęcia jm. biskupa wileńskiego, drugą z jm. panem Tomaszewiczem sędzią i z jp. Kiełpszą czesnikowiczem. Mówią tamtejsi mieszkańcy, iż są prawne granice, lecz te nadpsute przez jm. pana Tomaszewicza, który więcej na sześć purów wysiewu zabrał [l. 149v] gruntu. O to prawo nie rozpoczęte. Grunta tego folwarku nie mierzone, lasy na potrzebę najdują się, a jezior nie ma, wolny tylko wstęp do innych jezior prawem Giedrojciowskim pozwolony, pod warunkiem, aby na swoją tylko potrzebę i własną swą siecią łowić. Wysiewa się w tym folwarku na jednej zmianie purów szesnaście zboża, po tyleż i na innych dwóch. Urodzaj nie zawsze bywa dobry, w zysku posiane ziarno ledwie trzy ziarna przynosi. Żyto najlepiej się udaje. Siana kosi się wozów blisko 80. Zabudowanie folwarku tego następujące. Budynek mieszkalny cały zgniły,

dranicami kryty, do sieni drzwi prostej roboty na zawiasach. Po lewej stronie sieni izba o trzech oknach, w niej drzwi ciesielskiej roboty na zawiasach, z zaszczepką, piec kaflowy szary z kominkiem murowanym i podłoga z desek zgniła. Z izby drzwi prostej roboty na zawiasach do alkierza, w którym okien małych dwa. Przy alkierzu bokówka o jednym okienku. Po prawej stronie sieni drzwi na biegunach do piekarni, w niej piec i okienka małe trzy piekarniane. Naprzeciw tego budynku o czterdzieści kroków trzy chlewki słomą kryte, stare i zbutwiałe, w końcu budynku chlewek mały czwarty, także słomą kryty. Za budynkiem zaś w tyle gumno, dach mające słomą kryty, stary i przeciekający. Przy tymże gumnie odryna mała słomą kryta. W tym folwarku dla dozoru utrzymuje się gospodarz.

OPISANIE STANU PODDANYCH

Do probóstwa jezioroskiego poddanych należy 32, to jest na placach jurysdyczan siedmiu, na gruncie szlachty za kontraktami siedmiu, ziemian dwóch, bojar dziesięciu, ciągłych sześciu. Do altaryi zaś należy czterech, szlachty za kontraktami dwóch, ciągłych dwóch. Tych wszelka powinność co do robocizny i czynszu tudzież podróczyzny, którą jedni płacą za ryską po zł 24 i gr 24, drudzy za wileńską po zł 16 i gr 16, także siemienistość i majątek z nazwiskiem gospodarzów i wiosek w tabeli niżej opisuje się. Karczmy nie ma, ale drzewo na wybudowanie onej sprowadza się. Szynk na jurysdyce czyni na rok zł 150, młyn za miasteczkiem zł 640. Grunt poddanych nie mierzony. [l. 150]

Tabela do plebanii i altaryi jezioroskiej należących poddanych,

Liczba gospodarzy	Ludność		Majątek						Poddani plebańscy
	Męska	Kobieca	Konie	Woły	Krowy	Owce	Kozy	Świnie	
	Osoby		Sztuki						
1	3	2	2	1	2	5	4	2	<u>Wieś Gruszty</u> Mikołaj Stefanowicz
2	2	2	4	–	4	6	3	4	Dominik Tyszko
3	3	3	1	–	1	1	1	2	Marcin Nastaj
									<u>Wieś Bochmaty</u>
4	3	3	3	1	2	6	4	4	Kazimierz Wojtkiewicz
5	–	–	–	–	–	–	–	–	Jp. Jan Siderkiewicz
6	4	1	3	2	4	6	2	6	Józef Łopaciński
7	–	–	–	–	–	–	–	–	Jp. Ignacy Nowicki
									<u>Wieś Opidym</u>
8	2	3	1	–	2	5	1	3	Krzysztof Nastais
9	2	3	1	1	2	4	2	–	Stanisław Purwelis
10	3	4	3	–	3	5	4	3	Jerzy Tuzik
									<u>Zaścianek Zwoniszki</u>
11	4	4	3	1	3	5	3	5	Jan Raczkowski
									<u>Zaścianek Galeniszki</u>
12	–	–	–	–	–	–	–	–	Jp. Józef Oznański
13	–	–	–	–	–	–	–	–	Jp. Adam Owsiany
–	–	–	–	–	–	–	–	–	Pustosz jedna
									<u>Wieś Migucie</u>
14	2	2	3	1	3	6	4	4	Jan Bejner
15	4	4	3	2	3	5	3	4	Bartłomiej Nastaj
16	2	2	3	2	4	5	4	6	Maciej Nastaj
									<u>Zaścianek Piejwiszki</u>
17	–	–	–	–	–	–	–	–	Jp. Jan Zaleski
									<u>Zaścianki Greszta i Pogreszcie</u>
18	2	3	2	–	4	2	3	2	Jakub Nastaj
19	1	1	–	–	2	–	–	1	Marcin Jakubowski

z wyrażeniem majątku i powinności ich

	Robocizna		Dań pieniężna					
	Na tydzień	Gwałty	Czynsz		Podróżczyzna		Podymne	
	Dnie		Zł	Gr	Zł	Gr	Zł	Gr
ziemianin	–	–	136	–	16	–	8	12
bojar	–	12	40	–	16	16	8	12
bojar	–	12	48	–	16	16	8	12
bojar	–	12	120	–	24	24	8	12
za kontraktem	–	–	136	–	16	16	8	12
ziemianin	–	–	128	–	16	16	8	12
za kontraktem	–	–	40	–	16	16	8	12
ciągły	3	12	–	–	24	24	8	12
ciągły	3	12	–	–	24	24	8	12
bojar	–	12	18	–	–	–	8	12
								[l. 150v]
bojar	–	12	64	–	16	16	8	12
za kontraktem	–	–	44	–	16	16	8	12
za kontraktem	–	–	40	–	16	16	8	12
vacat	–	–	–	–	–	–	–	–
ciągły	3	12	–	–	24	24	8	12
ciągły	3	12	–	–	24	24	8	12
bojar	–	12	88	–	16	16	8	12
za kontraktem	–	–	48	–	–	–	–	–
ciągły	3	12	–	–	24	24	8	12
bojar	–	12	32	–	16	16	8	12

[l. 151]

									<u>Zaścianek Podziszki</u>
20	2	3	2	–	3	4	2	4	Józef Łabudź
21	2	4	2	–	3	3	2	4	Tomasz Szadejko
									<u>Zaścianek Opidym</u>
22	–	–	–	–	–	–	–	–	Jp. Ignacy Etminowicz
23	–	–	–	–	–	–	–	–	Jp. Karol Owsiany
24	–	–	–	–	–	–	–	–	Jan Janczewski
									<u>Zaścianek Putreniszki</u>
25	2	1	2	–	1	2	–	–	Michał Kitkowski
									<u>Jurysdyka</u>
26	–	–	–	–	–	–	–	–	Wawrzeniec Dworzecki
27	–	–	–	–	–	–	–	–	Maciej Budkiewicz
28	–	–	–	–	–	–	–	–	Aron Litmanowicz
29	–	–	–	–	–	–	–	–	Jan Duhowski
30	–	–	–	–	–	–	–	–	Maciej Stefanowski
31	–	–	–	–	–	–	–	–	Stefan Michałowski
32	–	–	–	–	–	–	–	–	Zubniewiczowa
									<u>Folwark Petruniszki, altaryski</u>
33	2	1	6	1	5	6	4	4	Jan Markun
34	5	3	1	–	1	1	2	2	Jan Purwelis
35	–	–	–	–	–	–	–	–	Jp. Mateusz Samulewicz
36	–	–	–	–	–	–	–	–	Jp. Kielpsz
–	–	–	–	–	–	–	–	–	Szynk na jurysdyce i młyn

bojar	–	12	32	–	16	16	8	12
bojar	–	12	32	–	16	16	8	12
za kontraktem	–	–	56	–	16	16	8	12
za kontraktem	–	–	48	–	16	16	8	12
bojar	–	12	56	–	16	16	8	12
ciagly	3	12	–	–	–	–	8	12
zakrystyjan	–	–	–	–	–	–	–	–
organista	–	–	–	–	–	–	–	–
Žyd	–	–	28	–	–	–	4	–
	–	–	16	–	–	–	4	–
	–	–	56	–	–	–	4	–
	–	–	32	–	–	–	4	–
wdowa	–	–	10	10	–	–	4	–
ciagly	3	12	–	–	24	24	10	10
ciagly	3	12	–	–	24	24	10	10
za kontraktem	–	–	138	–	16	16	10	10
za kontraktem	–	–	28	–	–	–	6	10
za miasteczkiem	–	–	790	–	–	–	–	–

[l. 151v]

<i>W. jp. Mohla komornika WKL</i>		Mile		<i>Altaryi jezioroskiej</i>		Mile	
<u>Dwór</u>	Imbrody	1	–	<u>Folwark</u>	Petruniszeki	–	¼
	Dytkuny	1	–	<u>Zaścianek</u>	4 Petruniszeki	–	¼
	Marsoniszki	1	–	<i>Do plebanii jezioroskiej</i>			
<u>Wioski</u>	Stunżany	1	–		Podziszki	–	½
	Mieluńce	1	–		Magucie	–	½
	Imbrody	1	–		Bierunkiszki	–	½
	Ruskuli	1	–	<u>Wioski</u>	Galeniszki	–	½
	Birnis	1	–		Bachmaty	–	½
	Turejkiszki	1	–		Gruszy	–	½
	Zaś[cianek] 6				Greszta	–	½
	Imbrody	1	–		Pogreście	–	½
<u>Zaścianki</u>	Zaścian[ek] 9			<u>Zaścianki</u>	Piejwiszki	–	¼
	Rutkule	1	–		Zwoniszki	–	½
	Sokołowszczyzna	1	–		Wejsinis	–	¼
	Ćwiciszki	1	–		Łapiszki	–	½
	Rutkowszczyzna	1	–				
<i>W. jp. Zabłockiego</i>				<i>W. jp. Francuzewicza komornika¹</i>			
<i>strukczaszego brasławskiego</i>				<i>Księstwa Żmudzkiego</i>			
<u>Dwór</u>	Bernatki	1	–	<u>Dwór</u>	Owile	2	–
<u>Zaścianek</u>	10 Bernatki	1	–		Kukle	2	–
<i>W. jp. Konstantynowicza</i>				<u>Wioski</u>	Ożuroście	2	–
<i>strażnika brasławskiego</i>					Rudańce	2	–
		Mile			Mieluńce	2	–
<u>Dwór</u>	Owile	1	–	<i>W. jp. Jelskiego rotmistrza</i>			
	Owile	1	–	<i>powiatu grodzieńskiego</i>			
<u>Wioski</u>	Nowiki	1	–	<u>Dwór</u>	Małduciszki	–	½
	Łaki	1	–	<u>Zaścianek</u>	6. Małduciszki	–	½
	Tyryle	1	–	<i>Jp. Krzywca</i>			
<i>Jejm. pani Walowy</i>				<u>Folwark</u>	Owile	1	–
Wieś	Nowy Folwark	–	½	<u>Zaścianek</u>	Owile	1	–
<u>Zaścianki</u>	Tyryle	–	½	<i>Ichm. pp. Makowskich</i>			
	Łaki	–	½	<u>Okolica</u>	Guberańce		
<i>Ichm. pp. Truskowskich</i>							
<u>Dwór</u>	Owile	1	–				
<u>Zaścianek</u>	8 Owile	1	–				

¹ Rankr. toliau **W** raidè, čia neįrašoma.

Dysydentów w parafii tej nie ma. Żydów zaś znajduje się już po karczmach, już kątem mieszkających domów około trzydzieści. Mają szkołę w miasteczku Jeziorosach, ale przywileju na nią nie okazali. Rozkołów jest [c]hat ośmiędziesiąt. Kościółek filijalny jeden znajduje się w Suwieu.

FILIIA SUWIEK

Kościół filijalny czyli kaplica publiczna w Suwieu fundacyi pp. Zaranków jest drewniany, stary, gontami kryty, reperacyi w nakryciu i cały w sobie potrzebuje. Na środku ma kopułę z krzyżem i z sygnaturką. Erygowany pod tytułem Ś. Anny. Drzwi do babińca i kościoła dwoje, na zawiasach, zaporami drewnianymi wewnątrz zasuwane. Zakrystyi dwie. Do jednej z cmentarza wchodząc drzwi futrowane, z zamkiem wewnętrznym, gdzie mensa z szufladami malowanemi i z trzema szafkami na chowanie kielichów, przy dwóch zameczki wewnętrzne. Do drugiej zaś drzwi na zawiasach, z zaszczepką. Okien w kościele w ołów oprawnych ośm. Ławek po prawej stronie nowych pięć, po lewej starych cztery. Konfesyjonał malowany jeden. Ambona stolarskiej roboty malowana. Ołtarzów trzy. Ołtarz wielki stolarskiej roboty, malowany, o dwóch kondygnacyjach. W obuch obrazy Najświętszej Panny. Mensa drewniana, z portatyłem i cymborium, malowane, z zamkiem wewnętrznym i z figurą pelikana. Ołtarz drugi po prawej stronie, na optykę malowany, w pierwszej kondygnacyi obraz ś. Antoniego, w drugiej ś. Barbary. Ołtarz trzeci po lewej stronie, częścią snickerskiej, częścią stolarskiej roboty, o dwóch kondygnacyjach, w pierwszej obraz ś. Onufrego, w drugiej obraz ruski Najśw. Panny.

SPRZĘT FILII SUWIEK

		Waga		
		Grzywny	Łoty	$\frac{1}{4}$ łoty
<u>Argenteryja</u>	Monstrancyja srebrna z promieniami, połączana, waży	12	6	–
	Puszka srebrna duża, połączana, z wierzchem, waży	5	9	–
	Kielich srebrny duży połączany, z patyną, waży	3	1	–
	Na ś. Antonim koron srebrnych 2, tabliczka 1, ważą	–	5	$\frac{3}{4}$
	W wielkim ołtarzu szata srebrna nowa z dwoma koronami i dwunastu gwiazdami złożonemi, N° 1.			

[l. 153]

		Sztuki
<u>Ornaty</u>	Ornat fioletowy nowy, z kolumną żółtą w kwiaty srebrne, ze wszystkim, garnitur cały	1
	Ornatów starych w różnych kolorach i z różnych materyi	4
<u>Bielizna</u>	Alb starych	2
	Humerałów	2
	Komż starych	3
	Komeszek małych	4
	Tuwałń starych	2
	Antepedia stare	2
	Obrusów	6
	Pasków	2
	Firaneł różnej materyi par 4, sztuk	8
<u>Księgi</u>	Mszał świetny stary	1
	Ewangieliczka polska z litewską	1
	Agendka	1
<u>Cyna</u>	Kielich cynowy	1
	Vascula cynowe ad olea sacra	1
	Ampulek cynowych para jedna, sztuk	2
	Lichtarżów cynowych większych sztuk	6
	Lichtarżów cynowych mniejszych sztuk	2
<u>Mosiądz</u>	Fons mosiężny	1
	Kociołek mosiężny na wodę święconą	1
	Lichtarżyków mosiężnych sztuk	2
<u>Reszta sprzętu</u>	Żelazo do pieczenia opłatków	1
	Portatylów	2
	Dzwonków przy ołtarzach	2
	Krzyż processyjonalny	1
	Krucyfiksów przy ołtarzach	2

Lampa w tym kościele nie pali się. Pozyteń jest, ale zepsuty i do użycia nie zdolny. Cmentarz oparkany starym parkanem, gdzie dzwonnica stara o czterech słupach z dzwonkiem niewielkim jednym. Zabudowania na pomieszkowanie księdza udzielnego nie ma, ale ksiądz we dworze mieszka. [l. 153v]

Mogił w parafii jezioroskiej znajduje się 25, te są bez żadnego oparkania, na nich potajemnie ludzie się grzebią. Jarmarki dwa w Suwieku bywają, jeden na ś. Kazimierz, drugi na śś. apostołów Piotra i Pawła. Felczera w pa-

rafii nie ma. Gustów i zabobonów nie słychać. Ubogich w parafii żebrujących mało widać, ponieważ dostrzega jks. komendarz, aby bez zaświadczenia swego plebana ubodzy nie włączyli się. Kaplica za indultem jest jedna tylko w parafii tej.

Kaplica pozwolona ichm. panom Mohlom komornikom WKL. Indult ma od jw. jks. Toczyłowskiego biskupa bellineńskiego, oficyna wileńskiego, na jedną Mszę czytana i na jeden rok wydany. Odległa od kościoła parafijalnego zimą o milę, latem o półtorej mili, droga na ćwierć mili zła, niezawsze jednak do przejazdu trudna. Kaplica ta jest w Imbrodach, udzielna od mieszkania, w śpichrzu dobrze opatrzona. Sprzęt ma podług przepisu należyty. Kielich nowy dobrze wyślacany, mszał nowy, portatyle całe i inny porządek przyzwoity. Kościołowi parafijalnemu praeiudicium nie czyni. Zła droga jest przyczyną utrzymania onej na czas dalszy. Kapellana przy niej nie ma i żaden ksiądz umyślnie ze Mszą nie zajeżdża, prócz podróznego. Mogił także nie ma.

OPISANIE SZKOŁY

Szkoła parafijalna nie podług rozkazu jaśnie oświeconego księcia jm. Pasterza zabudowana, ale jest budynek nowy, dranicami kryty, mający izbę z komorą, piec z cegieł, drzwi na zawiasach, kosztem w. jks. proboszcza wybudowany i na szkołę wyznaczony. Dyrektor nazwiskiem Wawrzyniec Dworzecki zakrystyjan obyczajny i charakter średni mający. Pensyją ma wyznaczoną od w. jks. proboszcza in vim funkcji dyrektora złp 30. Dla późnego zabudowania szkoły tej i prawie w niedziel trzy po Bożym Narodzeniu onej zakończenia studenci nie zbrali się do szkoły. [l. 154]

SUMY

Kapitał Talary		Procent Talary
	Talarów bitych trzysta przez ww. ichm. panów Mohlów na altaryją zapisane, a na dobrach w. jp. Tomaszewicza sędziego brasławskiego, Połozdynie zwanych, w powiecie wilkomirskim leżących lokowane. Procent szósty dochodzi niezawodnie	18
600	Drugie talarów bitych trzysta od tychże ichm. panów Mohlów na tęż altaryją zapisane, a na dobrach jp. Brzezińskiego, Wenusowo zwanych, w powiecie wilkomirskim leżących lokowane. Procent szósty nie dochodzi i suma niepewna dla długów na te dobra zaciągniętych	

150	Talarów bitych sto pięćdziesiąt od ww. ichm. panów Kwintów na utrzymanie bractwa legowane, na dobrach w. jp. Tura, Smołwy zwanych, w powiecie brasławskim lokowane. Procent szósty dochodzi	9
100	Talarów bitych sto staraniem jks. Chmielowskiego plebana jezioroskiego od różnych panów dla ubogich szpitalnych zebrane, na dobrach w. jp. Mohła, Imbrody zwanych, w powiecie wiłkomirskim leżących lokowane. Procent szósty dochodzi i pewny.	6

BIBLIOTEKA

		Sztuki
Kazania roczne reverendi Fabri S. I.	tom	1
Kazania świąteczne ks. Idzego	tom	1
Kazania roczne ks. Rychłowskiego	tom	1
Kazania roczne ks. Symona Starowolskiego	tom	1
		[l. 154v]
Kazania ks. Kiersnickiego S. I.	tom	1
Kazania świąteczne. Autor nie wyrażony	tom	1
Kazania Ioannis Francisci a S. Iosepho Scholarum Piarum	tom	1
Kazania niedzielne ks. Rydzewskiego	tom	1
Kazania ks. Wilhelma Robertsona	tom	1
Kazania łacińskie, bez początku	tom	1
Kazania o Męce Pańskiej ks. Adryjana Senewicza	tom	1
Biblia Sacra	tom	1
Theologii pisanych	tomów	2
Tullii Ciceronis Epistolae	tom	1
Kazania niedzielne ks. Gołębiowskiego	tom	1

Ks. Andrzej Lenartowicz dziekan brasławski,
pleban taurogiński i tauropilski, wizytator generalny, mp. [l. 157]¹

¹ l. 155-155v, 156-156v – tuści.

STAN

Kościół i Klasztor Smoleński
Kantor Regulari W.D. c.k.k. de panit. na roz.
kaz Świąt. Oświęconego Biskupa Imię Igna-
cego Jakuba i Mafalskiego Biskupa Wileń-
skiego czasu Generalney Duchowskiej Wzrosty

OPISANI

W Roku Tysiąc Siedmset Osmuśmiesiąt Wtórym

Opisanie Kościoła

N. s. Kościół Smoleński mieści się w przedmieściu od
Wojny Jana Jana Akademika Samsona Podberdzkiego Starca
Kościół w roku 1600, z obowiązkami aby Kościół
głównie Łakoni, lub świecki opidnie przy nim mieszkał w sta-
wie już przedmianowanym stanął zapadni Fundusz na 100 Korb-
Kob. W.D. c.k.k. od pokuty, przez W.W. Senega Jakuba, Ant-
niego Samsonowa Podberdzkiego Starca roku 1600
Kościół pomieniony na podmurówce z dzieła dostrzeżonego
dawno wystawiony, łaciński wokoło opuszczone, gontami kryty,
gdzie po rogach babcia widać dach, a nad wielkim Altarem
babcia muryjska, na których kryje zlatnie od arcyten wachyloni